

mange land seg mot ekspertene for å få råd om politiske tiltak. Flere steder fikk profesjonelle økonomer posten som finansminister eller statsminister, for eksempel var økonomiprofessor Mario Monti statsminister i Italia fra 2011 til 2013. Under koronaepidemien fikk eksperter på smittespredning og folkehelse stor innflytelse på utformingen av politiske tiltak. En del mente vi burde ha lyttet enda mer til ekspertene når politikken ble utformet, og mange oppga å ha høy tillit til forskning og ekspertkunnskap. Koronaåret 2020 ble assisterende direktør i Helsedirektoratet, Espen Rostrup Nakstad, kåret til «Årets navn» av Norges største avis.

De siste årene har vi samtidig sett helt motsatte tendenser. «Folk i dette landet har fått nok av eksperter», lyder et berømt sitat fra den britiske konservative politiker og Brexit-tilhengeren Michael Gove. Uttalelsen er et eksempel på hvordan populistiske politikere og partier de siste årene har gått til angrep på ekspertene. Et viktig argument blant dem som ønsket å melde Storbritannia ut av Den europeiske union (EU), var at EU-ekspertene i Brussel og europavennlige eksperter i hjemlandet hadde fått for stor makt. Også Donald Trump, president i USA fra 2017 til 2021, ble kjent for alle utfallene sine mot «såkalte eksperter» som tror de vet best og som vil bestemme over «folk flest». Slike budskap går hjem hos en del velgere. Også i klimadebatten finnes det såkalte klimaskeptikere som ikke tror at klimaendringene er menneskeskapte, og som har liten tillit til ekspertkunnskap om klima og miljø. En del tror også mer på ulike konspirasjonsteorier, for eksempel at koronaviruset er satt ut av amerikanske militære, eller at koronavaksinen inneholder en mikrochip, enn på informasjon om vaksinen og virusets opprinnelse

fra fagfolk. Utviklingstrekk som dette har gitt opphav til uttrykk som «post-fakta-politikk» og «ekspertisens død» (Nichols, 2017).

Det er samtidig viktig å huske at kritikken mot ekspertenes makt i demokratiet ikke bare kommer fra populistene og vitenskapsskeptikere. Også mange som ikke tilhører disse leirene, kritiserer eksperters politiske makt. Hva er de urolige for? På hvilke måter kan for mye makt til ekspertene i politiske prosesser være problematisk? Og hvis politisk makt til dem med ekspertkunnskap skaper så mange problemer, hvorfor søker vi likevel så ofte ekspertråd? Hvorfor mener noen til og med at ekspertene burde hadde enda *mer* å si når vi utformer politikk? Bør vi erstatte folkestyre med ekspertstyre?

Dette kapitlet tar opp slike spørsmål. Vi skal starte med å si noe om hva demokrati er. Vi vil særlig se på forholdet mellom direkte og indirekte demokrati, demokrati og maktfordeling, valgdemokrati og diskusjonsdemokrati, og ulike begrunnelser for demokrati.

Deretter sier vi litt om hvem ekspertene er, og hva vi skal forstå med begrepet ekspertstyre, før vi diskuterer forholdet mellom demokrati og ekspertstyre. Vi skal først presentere noen argumenter for at eksperter bør gis mer politisk makt, før vi tar opp ulike typer av innvendinger mot en slik «ekspertifisering» av politikken (Turner, 2003). Hvis vi aksepterer både at det kan være lurt å søke råd hos eksperter, og at konsekvensene for demokratiet av for mye ekspertmakt er uheldige, blir et viktig spørsmål hvordan vi best kan organisere ekspertorganene våre så vi maksimerer fordelene og